

Tekst 1

Boeveferhalen fan de strjitte

(1) Freegje Hugo Roossink (44) wêrom't er sa graach mei plysjehûnen wurket en do hearst in swiere sucht. "Min út te lizzen. It is 5 wurkjen mei libben guod, no? Do kinst altyd op de hûn oan. In tsjinsthûn is in geweldsmiddel, mar benammen in geweldich middel. Ik hear wol fan minsken dat sy leaver 10 mei pepperspray of de kneppel oanpakt wurde, as dat sy troch in hûn biten wurde."

(2) "Hâld dy de waffel, hy hat in hûn", sei okkerdeis in relskopper tsjin syn 15 maat, doe't Hugo deroan kaam. De hûnebegelieder hie sels syn Mechelske harder Breston net iens by him, mar allinne al it tinken oan de bek fan it bist wie genôch. As de 20 situaasje út de hân rint, is de driging fan in plysjehûn faak foldwaande. Mar soms, as arrestanten 'ûnder de pillen sitte', is dat oars. Hugo: "Ik wit noch dat ik immen oanhôld by relen 25 yn Ljouwert." De fertochte bleau rêstich stean as wie der neat te rêden, mei de lange tosken fan de gromjende harder yn syn earm. Hugo docht de arrestant nei, dy't sei: "Hee, 30 wat moatsto no? Helje dy hûn ris los." Skodholjend: "Dy fint wie swier ûnder ynfloed. Dy fielde neat." Drûch deroan taheakjend: "Letter wol fansels."

(3) Yn septimber foarich jier begûn Hugo mei it publisearjen fan syn *Verhalen van de straat* op ynternet. Syn blog wurdt troch in protte minsken lêzen en jout in goed 40 ynsjoch yn it plysjewurk.

(4) Nim it ferhaal oer it oanhâlden fan trije fertochten fan strjitrôf. Ien fan de

arrestanten wie troch kollega's mei hânboeien oan in lantearnepeal 45 fêstmakke, sadat de plysjemannen harren hannen frij hiene om de beide oare rôvers op te speuren. Hugo op syn blog: "*One down, two to go*. Ik besocht sa fluch mooglik om it 50 wenningblok hinne te rinnen. Myn tsjinsthûn bleau kreas neist my." As er mei de hûn de hoeke om fleanen komt, sjocht er de earste fertochte earst noch by de lantearnepeal 55 stean. Mar ynienen besiket de man mei de hânboeien om yn de peal te klimmen. Hugo skriuwt: "Ik wit net, hoe't er it hie, mar it slagge him samar." Letter joech de fertochte ta 60 dat er deabenaud is foar plysjehûnen.

(5) Hugo hâldt fan syn wurk en fan syn hûnen, dy't er syn maatsjes neamt. Buck, dy't er tolve jier lyn 65 krige, wie syn earste tsjinsthûn. Kreas wie er net. Hy wie hiel meager en der wie in stikje fan syn sturt ôf. Op it wurk seinen se: "No, dat koe wolris in earsten miskeap wêze." 70 Buck wie jong en grien. En Hugo, dy't krekt in oplieding ta hûnebegelieder ôfmakke hie, wie dat ek. Hugo fol leafde oer Buck: "Letter hie ik der in superhûn oan." Dêrnei kaam Barry, 75 dy't net alhiel foldie by it *Urban Search en Rescue Team*. By dizze organisaasje moast er ûnder it pún nei slachtoffers sykje. Hugo: "Barry fûn yndied slachtoffers, mar hy hie in 80 ôfwiking. As er ien fûn, dan tocht er: dat is myn proai en dy fret ik no op."

(6) Barry draaide in moanne proef by de plysje yn Noard-Hollân, mar dêr koene se ek neat mei him begjinne.

85 Hugo: “Menear harke net.” Pas nei
 njoggen moannen akseptearre Barry
 syn gesach. Nei flinke ynvestear-
 ringen (hy hat hiel wat tiid mei him yn
 de kennel trochbrocht) kaam Barry
 90 op in dei op Hugo ta. “Hy treau de
 kop ûnder myn hân as woe er sizze:
 aai my mar. Dêrnei koe ik alles mei
 him wurde.”

(7) Sitaat fan de blog, oer it
 95 oanhâlden fan in man dy’t hielendal
 fan slach yn in sleat lei: “Dêr lei dy
 manspersoan, midden yn de sleat
 mei de holle nei ûnderen ta yn it
 wetter. Ik joech fia de portofoan troch
 100 dat ik him fûn hie. Mar Barry hie mar
 ien doel: dy is fan my, dat is myn
 proai. Ik hie hâlden en kearen om de
 hûn op de wâl te hâlden. Ynienen
 kaam de holle fan de man omheech.
 105 Ik skynde him mei de lampe yn it
 gesicht en sei tsjin him dat ik fan de
 plysje wie en dat er út it wetter
 komme moast. De man betocht him
 gjin momint, die de mûle iepen en
 110 stuts de holle wer ûnder wetter.” De
 arrestant woe himsels fersûpe. Hugo
 beskriuwt hoe’t er oan de mul ta yn it
 wetter stiet en dat de man op him yn
 begjint te slaan. “Ik waard lilker en
 115 lilker. Kollega’s woene net troch de
 feart hinne, myn tsjinsthûn woe de
 man wol opfrette en de

plysjehelikopter hong boppe ús mei
 in sykljocht.” Uteinlik skeakelet er de
 120 man mei ‘in berekkene fûstslach’ út.
 En it falt dêrnei noch net iens ta om
 mei de arrestant en ‘de tsjinsthûn dy’t
 foar de prestaasje giet’ út de sleat te
 kommen. Mar it slagget.

125 **(8)** Net elkenien by de Fryske plysje
 wie fan it begjin ôf oan entûsjast oer
 syn blog, jout Hugo ta. Mar wêrom
 soe er net oer syn wurk skriuwe
 meie? “Fansels soargje ik derfoar dat
 130 ferhalen net werom te lieden binne.”
 Hugo hâldt fan nije media lykas
 Twitter. Boargers moatte witte, wat
 de plysje docht, fynt er. Kennis
 kweekt begryp. Hiel faak heart er
 135 minsken lytsachtsjend sizzen as sy
 mei him te meitsjen krije: “Fang mar
 boeven.” Hy fangt genôch. It stiet
 allegearre op ynternet. Yn de
 ferhalesearje fertelt er oer grappige
 140 foarfallen, mar ek oer de drama’s dy’t
 er meimakket. Oer it jonkje fan in
 kollega bygelyks, dat ûnder in
 jiskewein kaam. Sokke ûnderfiningen
 binne ‘tatoeaazjes op dyn harsen-
 145 panne’, seit er. “As der bern by
 belutsen binne, dan komt soks hiel
 hurd oan. Dat jildt foar elkenien. Dan
 bist bliid datst jûns dyn eigen bern yn
 harren bedsjes lizzen sjochst.”

naar: Jantien de Boer, Dagblad van het Noorden, 27 februari 2014

Tekst 2

Absolút ûnthâld is earder in ferskrikking as in foardiel

- (1) Der binne minsken dy't net ferjitte kinne. Sy kinne harrensels alles yn it sin bringe, oant yn detail. Freegje harren wat sy op 24 augustus 1987 moarns ieten en sy witte it. Sy witte noch watfoar klean oft se op 11 april 1993 oan hiene. Dat sy dy middeis bananen kochten. Dat it doe lichtsjes reinde.
- 10 (2) Gjin momint giet ea foarby. Hypertymesia hjit sa'n oandwaning. It giet dêrby om in harsenôfwiking dy't soarget foar in feilleas autobiografysk ûnthâld. Oer de hiele wrâld hawwe 15 ûngefear fiifentweintich minsken der lêst fan. Wat der krekt yn harren harsens bart, is net bekend.
- (3) Alles noch witte, fan elke dei, fan elke tel, is foar in protte minsken de 20 ultime dream. Want wat is in libben oars as it oantinken dêroan? Wy witte, wa't wy binne, omdat wy witte wa't wy wiene, wat wy earder fielden en tochten, wat wy allegearre dien 25 hawwe. De dingen dy't wy fergetten hawwe, hiene likegoed net barre hoegd – it is letterlik ferlerne tiid.
- (4) Okkerdeis brocht myn freondinne my yn 't sin dat wy yn Boedapest 30 oppakt waarden yn de tram. Plysje-mannen mei gewearen hellen ús derút. Wy moasten ús paspoart ynleverje, der waard in protte raasd. Uteinlik koene wy ús noch út dy 35 situaasje rêde mei help fan ús sjarme. “Witst it noch?”, frege sy. Nee, ik hie gjin flau idee.
- (5) Foar de mear as sân miljard minsken dy't gjin lêst fan 40 hypertymesia hawwe, hat it ûnthâld syn beheiningen. Om it ferline fêst te hâlden, struktuer yn it libben oan te bringen, hawwe wy dêrom helpmiddels nedich. Helpmiddels yn 45 de foarm fan technyk. Want dat is wat technyk docht: dy kompensearret ús tekoartkommingsen, makket ús flugger, sterker en yntelliginter. Auto's binne in ferlingstik fan ús skonken, heftrucks fan ús earms. Ea wiene pinne en papier in ferlingstik fan ús brein: wy wikselen der ûnderfiningen en ideeën mei út. Tsjintwurdich hawwe wy dêr in 55 ferbettere ferzje foar: bits en bytes.
- (6) As myn freondinne en ik doedes-tiids in *smartphone* hân hiene, soene wy in *selfie* makke hawwe mei de plysjes derby op. Dan soene wy de 60 foto op Facebook set hawwe mei gâns *smileys* en hertsjes derby. It momint soe foargoed bewarre bleaun wêze. Of noch better: hjoed-de-dei hie ik Autographer of Memoto hawwe kinnen, de lytse *clip-on*-kamera's¹⁾ 65 dy't om de pear tellen automatysk in foto meitsje. Dan hie ik no in soarte fan fotostrip hân fan dy middei yn Boedapest.
- (7) Autographer en Memoto meitsje 70 diel út fan de *quantified-self-trend*: fia alderhande apps, polsbantsjes en pleisters lizze hieltyd mear minsken harren deistige gong fan saken fêst. 75 Hoefolle stappen oft sy alle dagen sette, hokker rûte dêrby ôflein wurdt, wat iten en dronken wurdt en wat dat mei de hertslach en de bloeddruk docht. Alle gegevens wurde 80 automatysk opslein yn in kompjûter. Oer tsien jier witte wy noch presys alles oer ús moarnsiten fan 24 augustus 2014. Wy meitsje der in sport fan om alles op te slaan. Dat is

- 85 wat wy kenlik wolle. In libben dêr't neat yn ferlern giet. De fraach is allinne wat dat mei in minske docht.
- (8)** Okkerdeis moast Google Earth in byld ferwiderje dêr't in lyk op te sjen
- 90 wie. In jonge fan fjirtjin jier waard op 15 augustus 2009 neist it treinspoar tusken North Richmond en San Pablo yn de Feriene Steaten fermoarde, krekt op de dei dat de Google Earth-
- 95 auto dêr lâns ried. De heit fan de jonge die syn beklach: "As ik dat byld sjoch, is it krekt as is it juster bard." Tsjin better witten yn socht er hieltyd de foto wer op.
- 100 **(9)** "It is as rin ik om mei in iepen boarstkas, it docht altyd sear", sei Jill Price ris by de Oprah Winfrey Show. Price is bekend as earste frou dy't de
- 105 Oprah fertelde sy alles oer rûzjes, teloarstellingen en misledigingen dy't sy mar net ferjitte koe. Sy koe har elk misledigjend wurd yn it sin bringe. It wiene wurden dy't har alle dagen op
- 110 'e nij sear diene. Neffens har wie it dreechste om te learen hoe't sy omgean moast mei in liikens dy't nea saksearre.
- (10)** Technysk besjoen liket de
- 115 minske miskien ûnfollein, in ding dat foar ferbettering fetber is. Mar ús ûnthâld lit ús net om 'e nocht yn 'e steek. Wy ferjitte de saai dingen sadat wy ússels net saai fine. Wy
- 120 ferjitte de hurde wurden dy't wy sprutsen hawwe, sadat wy ússels hieltyd wiismeitsje kinne dat wy aardige minsken binne. Wy ferjitte alle pine en fertriet, sadat wy net fan
- 125 in brêge springe.
- (11)** Ut de gaos fan losse mominten distillearje, fantasearje en lige wy in gearhingjend ferhaal byelkoar oer ússels om mei ús libben fierder te
- 130 kinnen. En sûnder mis giet dêrby in hiel protte moais ferlern. It bierke dat wy dronken yn de kroech, it dêrop folgjende ynteressante petear mei in ûnbekende, oppakt wurde yn
- 135 Boedapest. Mar dat is it wurdich. Om optimaal libje te kinnen, hjir en no, moastst ferjitte kinne.

naar: Marian Donner, NRC, 11-12 januari 2014

noot 1 lytse kamera's dy't oan 'e klean befêstige wurde kinne

Tekst 3

Studearje dogge jo net foar de aardichheid

- (1) Dé miste kâns fan 2013 is it net-trochgean fan it foarstel fan de steatssekretaris fan ûnderwiis om twû-learlingen dy't hiel goed
5 prestearje, in cum-laudediploma helje te litten. Spitigernôch is dat foarstel op neat útrûn.
- (2) Dy eksplisite oandacht foar topprestaasjes is neffens Jeroen van Baar 'in streekrjochte ramp' foar de
10 sljochtweihinne studint. Der soe in prestaasjegeneraasje sûnder gewoane studinten ûntstean. "De Nederlânske studintetiid, dy't
15 ferneamd wie om syn soargeleazens en dy't romte joech oan selsûntjouwing fan de studint, is ferfongen troch in kompetitive kultuer dêr't it allinne mar yn giet om it
20 sifermjittich útblinken", skreau de histoarikus.
- (3) Neffens my hat it Nederlânske heger ûnderwiis krekt wol belang by it mear rjochte wêzen op de
25 prestaasjes fan syn studinten. Us ûnderwiis stiet te folle yn it teken fan it hedonisme: de stúdzje moat oantreklik wêze en foaral net lestich en dreech. Eksellinsjebefoarding
30 foar in lytse groep fynt al plak yn de foarm fan de University Colleges yn Utrecht en Amsterdam. Mar wêr bliuwt de stimulearjende oandacht foar de brede groep fan studinten?
35 En kin dat net troch ienfâldichwei mear eleminten fan in prestaasje-kultuer foar elkenien yn te bouwen?
- (4) Spitigernôch hat de polityk allinne mar each foar ûnderwiisynnovaasje.
40 Underwiis en fernijing binne in pear begripen dêr't Nederlân stadichoan bekend om stiet. It resinte WRR¹⁾-
- rapport *Naar een lerende economie* slút dêrby oan. De WRR leit de klam
45 op 'leare te learen'. Neffens de WRR is der in ynvestearring fan miljarden nedich. It safolste boartersguod kin fan stâl helle wurde.
- (5) Opfallend is dat benammen it
50 ûnderwiis yn de Dútsktalige lannen folle minder te lijen hat fan wikselingen fan didaktyske foarmen en fakkepakketten. Dochs is krekt yn dy lannen de wurkleazens ûnder de
55 jeugd folle leger as earne oars en bloeit de ekonomy. Moatte wy echt trochgean mei ûnderwiisynnovaasje? Dy Nederlânske krupsje fan
veranderitis hat de ûnderwiis sektor
60 sûnt desennia fêst yn 'e klauwen.
- (6) Nederlânske studinten binne faak net bot motivearre. Ut ferlykjend
ûndersyk docht bliken dat sy gemiddeld net in soad tiid oan harren
65 stúdzje besteegje en de minst motivearre studinten fan Europa binne.
- (7) Undertusken hawwe hegeskoallen en universiteiten mear as tsien
70 prosint bûtenlânske studinten. Harren oanwêzigens hâldt de Nederlânske studinten in spiegel foar. Sy komme faak foar in grut part út Dútslân en Sina. Benammen dy studinten binne
75 wend oan in systeem dêr't in heech sifergemiddelde beskiedend is foar de takomstkânsen. Dy studinten foarmje foar hiel wat opliedingen de krinten yn de brij. Sy stekke mei
80 harren motivaasje oare studinten oan. Sa wurde bûtenlânske studinten mei klam frege om op ayo²⁾-plakken te sollisitearjen. Sy nimme yn de

eksellinsjeprogramma's ek de
 85 measte plakken yn.
(8) Sûnt de jierren santich fan de
 foarige iuw is it ûnderwiis wol hiel bot
 yn de besnijing kommen fan it
 hedonisme. Dêrby stiet de passy fan
 90 de studint op it foarste plak. De kar
 fan de oplieding wurdt dêrtroch yn
 Nederlân besjoen as de
 alderyndividueelste ekspresje fan de
 emoasjes fan de studint. It oanbod
 95 fan opliedingen folget de ynteressen
 fan studinten. Merkoriïntaasje hjit dat
 dan. De arbeidsmerk soe de
 trochslach jaan moatte. Wy soene
 mear studinten opliede moatte foar
 100 technyske en natuerwittenskiplike
 beroppen. Us Dútske buorlju jouwe it
 goede foarbyld.
(9) Yn Nederlân wurdt ûnderwiis as in
 soarcharranzjemint oanbean. Mei in
 105 protte begelieding wurdt it
 Nederlânske skoalbern nei syn
 diploma ta begelaat. De swakkeren
 moatte de einstreek ek helje. It ideaal
 fan heger ûnderwiis foar de massa
 110 hat mei al syn goede bedoelingen ta
 ûnbedoelde effekten laat. Troch dat
 bepopkjen is der gjin romte mear foar
 it nimmen fan eigen inisjatyf en fan
 de eigen ferantwurdlikens. Dat liket
 115 net op te fallen. By al dy ûntwikke-
 lingen is frijbliuwendheid de reade
 tried. Midsmjittichheid en in
 gemaksuchtige stúdzjekar binne it
 gefolch.
 120 **(10)** It mear rjochte wêzen fan it
 Nederlânske heger ûnderwiis op
 prestaasjes troch inisjativen as dy fan
 de steatssekretaris kin ús
 kennisynstellingen nije ambysjes
 125 jaan. Studinten kinne mear út harren
 stúdzje helje as no it gefal is. Dat is
 better as de safolste feroaring fan
 ûnderwiiskonsepten. De keizer
 hoecht net hieltyd wer nije klean te
 130 krijen.

naar: Herman Blom, NRC Next, 7 januari 2014

noot 1 De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) is in ûnôfhinklike tinktank foar de Nederlânske regearing.

noot 2 In assistint yn oplieding (ayo) is in meiwurker oan in Nederlânske universiteit dy't yn in tiidsbestek fan fjouwer jier besiket te promovearjen.

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen.

Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.